

УДК 930.1:94(477.83/.86) “1914–1919”

Володимир Великочий**УКРАЇНЬКА ІСТОРІОГРАФІЯ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ У ГАЛИЧИНІ 1914–1919 РР.: ЗАГАЛЬНІ ШТРИХИ ДО КОЛЕКТИВНОГО ПОРТРЕТУ***

У статті робиться спроба історіографічного аналізу й загальної характеристики праць вітчизняних та зарубіжних українських учених з проблеми суспільно-політичного, національно-культурного, етнодержавотворчого розвитку, міжконфесійних і міжрелігійних відносин у Галичині періоду Першої світової війни й Української революції 1917–1920 рр., визначаються основні здобутки і перспективи подальшого вивчення наукової проблеми.

Ключові слова: суспільно-політичні процеси, історіографічні джерела, методологія історичного дослідження, українська історіографія, Галичина, Перша світова війна, теоретико-методологічні парадигми.

Доба 1914–1920 років у історичному розвитку українського народу є, без перебільшення, доленосою. Її зміст і значущість визначаються Першою світовою війною і Українською революцією. Впродовж дев'яти десятиріч цей невеликий хронологічний відтинок кінця другого десятиліття ХХ століття, суспільно-політичні процеси впродовж нього в Галичині залишаються предметом активного вивчення істориками та представниками інших наук, унаслідок чого нагромадився величезний масив різножанрової літератури, яка потребує аналізу, систематизації і творчого переосмислення задля визначення головних здобутків, прогалин і перспектив подальшого вивчення цієї безмежно багатогранної, складної, суперечливої теми. Вирішити це завдання спроможна історіографія, яка акумулює історичну пам'ять народу – одного з важливих чинників націє- і державотворення.

Процес нагромадження знань й осмислення цієї теми в українській історіографії зумовлювався як науковими (теоретико-методологічні парадигми, дискурси тощо), так і позанауковими чинниками. Така тенденція притаманна всім етапам історіографічного процесу: партійно-політична та ідейна заангажованість, національно-патріотичний пафос, глорифікація минулого, моноетноцентризм знаходили свої специфічні прояви у західноукраїнській літературі міжвоєнного періоду, у доробку українського зарубіжжя, у працях радянського періоду та в сучасних вітчизняних дослідженнях. Прискіплива увага широкої громадськості, соратників по політичних угрупованнях, зрештою колег по “історичному цеху” змушувала дослідників повсякчас “підправляти” свої історієписання відповідно до власних смаків, уподобань, очікувань. Це породило широке розмаїття думок, оцінок, поглядів як на фундаментальні процеси, що є головним змістом і суттю суспільно-політичних процесів у Галичині 1914–1919 рр., так і на конкретно-історичні події, явища, дійових осіб, які визначають окремі грані його складної палітри.

Зважаючи на територіально-часові та державно-політичні умови розвитку українства у ХХ ст., з одного боку, та властиві його інтелектуальній еліті, зокрема професійним історикам, ідейні, науково-методологічні, світоглядні риси – з іншого, пропонуємо таку періодизацію української історіографії суспільно-політичних процесів у Галичині у 1914–1919 рр., в основі

* Більш детально означена проблема висвітлена нами в монографічній праці: Великочий В. Українська історіографія суспільно-політичних процесів у Галичині 1914–1919 рр.: монографія / Володимир Великочий. Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. – Івано-Франківськ: Видавничо-дизайнерський відділ Центру інформаційних технологій Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2009. – 812 с.

якої – поділ за наступними концептуально-хронологічними блоками. Перший – західноукраїнський (1920–1930-ті роки); другий – зарубіжний, або емігрантсько-діаспорний (20-ті роки ХХ ст. – початок ХХІ ст.); третій – радянський (1920–1980-ті роки); четвертий – сучасний, новітньої державної незалежності (з 1991 р.). Усвідомлюємо умовність та потребу вдосконалення такої градації, адже всі блоки, крім останнього, в часовому відношенні частково чи повністю “накладаються” один на одного. Крім того, між першим і другим періодами подекуди важко провести чітку розмежувальну лінію, зокрема в інституціональному відношенні. Зрештою, жоден з блоків не має внутрішньої цілісності через належність авторів до різних ідейних течій та схильність до відмінних науково-методологічних засад дослідження. Це, своєю чергою, ставить на порядок денний потребу з’ясування їх внутрішньої архітектоники, етапності та еволюції.

Незважаючи на вказані та інші моменти, такий поділ вважаємо найоптимальнішим, адже кожен з визначених концептуально-хронологічних блоків представляє окрему “епоху” і відносно цілісний етап нагромадження емпіричних знань та, головне, – науково-теоретичної систематизації, методологічної аналітики й оціночної характеристики українського суспільно-політичного руху Галичини 1914–1919 рр. Зрештою, він засвідчує самостійність українського історичного процесу та його тісний зв’язок з розвитком історіографії сусідніх народів й усієї Європи. Ця періодизація слугує основою поділу істориків на відповідні групи, доробок яких також не відзначається внутрішньою цілісністю.

До висвітлення історіографічного процесу на західноукраїнських землях за міжвоєнного періоду дослідники зверталися з різних позицій, зокрема в розрізі з’ясування становища і функціонування львівського наукового осередку та надбань його окремих представників [20, с. 112–123; 27, с. 79–89; 24, с. 354–361]; регіоналізації української історичної науки та формування окремих напрямів національної політичної й історичної думки [31, с. 384–435]; під кутом інституціоналізації українознавчих осередків на зазначених теренах і в еміграції [14, с. 272–278] тощо. Однак, попри окремі розробки [14], він ще не став предметом спеціального комплексного вивчення.

Вживання терміна “західноукраїнська історіографія” щодо розвитку історичної науки в західній частині українських етнічних земель, які у 20–30-ті роки ХХ ст. перебували під владою трьох різних державно-політичних режимів, загалом виправдане, хоча стосовно нашої теми дослідження мова може йти лише про її розвиток у Галичині. Розвиток історичних знань у цьому випадку пов’язується головню з представниками львівського наукового осередку – І. Крип’якевичем, С. Томашівським, М. Голубцем, М. Кордубою, В. Дорошенком, І. Кривецьким, М. Возняком, М. Чубатим, Д. Коренцем, В. Щуратом, І. Свенціцьким, В. Будзиновським, І. Витановичем, М. Стахівим, І. Карпинцем та іншими діячами науки і культури. Чимало з них були учнями М. Грушевського.

Названі дослідники у своїх синтетичних і спеціальних узагальнюючих працях та науково-теоретичних й історико-публіцистичних роботах так чи інакше спричинилися до висвітлення різних аспектів суспільно-політичного розвитку Галичини у 1914–1919 рр.

Властиві західноукраїнській історіографії змістовні риси відповідним чином відобразилися на підходах й оціночних характеристиках суспільно-політичного розвитку Галичини 1914–1919 рр. Більшість праць за цією темою автори писали з методологічних позицій позитивізму, поєднуючи їх з елементами романтизму. Нагромаджені факти і документи розташовувалися за чіткою хронологією, а почерговий опис подій супроводжувався їх деталізацією і подекуди – внутрішнім психологізмом. Дотримуючись засад державницького напрямку історіографії, автори, зокрема й історики-мемуаристи, наполегливо й емоційно обстоювали права українців на національну окремішність і державність. При з’ясуванні основних форм і методів боротьби за їх досягнення акценти зміщувалися на показ самовідданої праці окремих провідних діячів. Принциповий україноцентризм сполучався з антипольською спрямованістю, а актуалізація напружених міжетнічних стосунків міжвоєнної Галичини примушувала вдаватися до постійних аналогій з “недавнім минулим”. Це обмежувало свободу творчості, але посилювало морально-виховну спрямованість історичного доробку, що мав формувати готовність молоді генерации до продовження боротьби за ідеали нації.

За ідейно-політичними орієнтаціями та впливами у міжвоєнній західноукраїнській історіографії виокремлюємо дві течії. Першу умовно назвемо національнозорієнтованою, другу – москвофільською. На поглядах авторів, приналежних до першої з них, окрім прихильності до національно-державницьких ідеалів та ідеології консерватизму, позначалася їхня партійно-політична заангажованість. Це більш чи менш виразно проявляється у працях представників націонал-демократичного (К. Левицький, О. Кузьма та ін.), радикального (М. Стахів, О. Терлецький, І. Кревецький, В. Будзиновський, М. Возняк), націоналістичного (Д. Паліїв, О. Бочковський) та інших угруповань. Спільним для них було обстоювання етнокультурної окремішності й самодостатності українського народу, його прав на самовизначення, незалежність, державність, соборність.

За названими та іншими ознаками цій течії протистояли прихильники москвофільства, що обстоювали постулат етнічної єдності русинів (українців) Галичини з росіянами та виступали за входження краю до складу федеративної Росії. Феномен москвофільської історіографії воєнно-революційної доби 1914–1919 рр. спеціально не досліджувався, хоча предметно висвітлювалася історія москвофільського руху [37; 25; 17; 1] та його відображення у вітчизняній і зарубіжній історичній науці [26; 39]. Гадаємо, що про москвофільську течію в українській історіографії можна говорити умовно, адже це була, передусім, одна з ідейно-політичних орієнтацій галицьких українців, впливи та “віяння” якої, до речі, простежуються не лише в радянській, а й літературі українського зарубіжжя. Бібліографія різножанрової москвофільської літератури історико-мемуарного, публіцистичного, документального, художньо-драматургічного характеру налічує кілька сотень позицій [23; 5; 2]. Вона виходила великими тиражами, реально впливаючи на формування історичної свідомості українців Галичини. Проти москвофільських інсинуацій активно виступали національно зорієнтовані українські політичні сили.

Свої особливості мав розвиток історичної науки в українському зарубіжжі. Тут є досить ґрунтовні розробки про зовнішні та внутрішні обставини формування української історіографії поза межами України, її інституціональну базу, генеративний аспект становлення, а також методологічні проблеми, основні напрями і течії тощо [20, с. 112–137; 27, с. 94–131; 14, с. 255–390; 31, с. 410–465; 24, с. 361–375; 44; 45]. Нагромаджений у зарубіжжі значний інтелектуальний та організаційний потенціал відповідним чином позначався на розгортанні досліджень та загальному внеску діячів еміграції 1920–1950-х років та діаспори (1960-ті – початок ХХІ ст.) у вивчення суспільно-політичної історії Галичини за воєнно-революційної доби.

Західноукраїнська та емігрантська історіографії міжвоєнного періоду розвивалися у нерозривному взаємозв'язку. На інституціональному рівні це проявлялося у тісних відносинах між їх установами, спільній участі у наукових зібраннях, обміні творчим доробком, зосередженим відповідно у львівських та празьких, віденських й інших зарубіжних виданнях тощо. Ще більше їх єднало ведення дослідницької роботи в руслі державницького напрямку, утвердженню якого сприяла загальна суспільно-політична та інтелектуальна ситуація. Формування суперечливого світобачення його представників, з одного боку, відбувалося під впливом духовної кризи, зумовленої поразкою визвольних змагань і втратою національної державності, посиленням тоталітарного репресивного режиму в УСРР та непевної культурної атмосфери через потребу адаптуватися до нового іноетнічного середовища. З іншого боку, потужне національне піднесення та поява перших за новітньої доби державницьких формацій, як, зрештою, і можливість долучитися до передових наукових і культурних здобутків Європи, справляли благотворний вплив на утвердження національно-державницької традиції, яка перетворюється на самодостатній продуктивний напрям української історіографії.

Концентрація і бурхлива діяльність потужних інтелектуальних українських наукових центрів (Відень, Прага, Варшава, Подєбради, Берлін) сприяли утвердженню державницького напрямку української історіографії.

Його основу становила наукова схема політичної історії, що надавала пріоритетного значення вивченню її “державницьких періодів”, генеруючи постулат спадковості й наступності державницької ідеї українського народу за княжої, козацько-гетьманської та модерної доби. Використовуючи новітній методологічний інструментарій та спираючись на здобутки

європейських морально-етичних учень й історіософської думки, визначався сенс національно-державницького буття як вищої самоцінності кожного народу. Доведенню цього слугувала парадигма циклічності історії, згідно з якою на зміну “недержавним” періодам “занепаду” приходило чергове відродження державності. Така контрастність історичного процесу інтерпретувалася контрверсійністю його різних чинників – природно-географічних, етнополітичних, соціокультурних – та протиставленням їх різних елементів: народу – аристократії, сходу – заходу, Наддніпрянщини – Галичини тощо. Просякнуті цими науковими ідеями і національно-патріотичними почуваннями, історики українського зарубіжжя виявилися найбільш національно зорієнтованими, порівняно з попередніми і наступними генераціями дослідників.

У плеяді істориків-державників найпомітнішими постатями виступають В. Липинський, С. Томашівський, Д. Дорошенко, творча і громадська діяльність яких уже отримала ґрунтовне висвітлення, зокрема у спеціальних працях сучасних учених [34]. Їхні наукові концепції політичної історії, де Галичині відводилася особлива роль у державницьких змаганнях українського народу, істотно позначилися і на її висвітленні за воєнно-революційної доби 1914–1919 рр. З ними пов’язуємо й утвердження концепту “галицького п’ємонтизму”.

Виокремимо групу представників національно-державницького напрямку української суспільної думки, які започаткували вивчення цієї конкретно-історичної проблеми на міждисциплінарному рівні, що давало підґрунтя для більш повного й адекватного врахування пов’язаних з нею особливостей геополітичного становища та етнонаціональних і правових відносин. Ідеться про таких знаних фахівців у галузі історії, географії, соціології, права, як С. Рудницький, О. Бочковський, С. Дністрянський, В. Старосольський та ін. Через їхні напрацювання чітко проходить постулат, згідно з яким національна ідея, психіка, самоідентифікація становлять сутність, основу самовизначення та розвитку української нації, яка спроможна на власній етнічній території реалізувати ідеали республікансько-демократичної національної державності та забезпечити свою окремішність і незалежність від зовнішніх посягань [31, с. 402–407].

Два наступні покоління істориків діаспори другої половини ХХ ст. наслідували державницькі традиції і дослідницько-тематичну спрямованість своїх попередників-учителів. Але загалом це була якісно інша, високоосвічена генерація науковців, інтегрованих в етнокультурне середовище Заходу, зорієнтована на новітню плюралістичну методологію дослідження. На межі 60–70-х рр. ХХ ст. відбувся перехід з української на мову місцевого етносередовища. Тоді ж згасає і надмірна політизація діаспори, що повсякчас позначалася на характері наукових студій, хоча конфронтація з радянською наукою і російським зарубіжжям не припинялася.

Оригінальну характеристику візій і сентенцій, які викликали ці події у старшої генерації діаспорних дослідників – здебільшого їх безпосередніх учасників, з позиції психоісторії запропонував М. Шлемкевич. На його думку, навіть після Другої світової війни буремні 1917–1920 роки залишалися головним змістом українського мислення, а ставлення до них ще й за 1970-х років визначали саме ідейні та політичні “постави” українства. Це стосується як мемуарно-публіцистичної, так і науково-історичної літератури, що несе відбиток особистих переживань, розпуки, роздратування. Вони позначалися на доборі джерел і їх інтерпретації. Вчений вважав, що “дозріванню історичного підходу” так само не сприяли і трактування подій з позицій світоглядно-ідеологічних течій – консерватизму і націоналізму, які протиставлялися панівним у 1917 р. ідеям ліберального демократизму [42].

Для нової генерації істориків 1970–1980-х років, що гуртувалися навколо українознавчих установ діаспори (Український науковий інститут Гарвардського університету, Канадський інститут українських студій в Едмонтоні та ін.), історія Галичини, зокрема й досліджуваного періоду, не була пріоритетною. Однак їхні історіософські праці (І. Лисяк-Рудницький та ін.), історичні синтети (О. Субтельний), студії у галузі історіографії, методології та узагальнюючі і спеціальні розробки з історії українського національного руху (М. Богачевська-Хом’як, Л. Винар, Ф. Сисин, Р. Шпорлюк, Д. Химка та ін.) реально вплинули як на становлення пострадянської науки в Україні, так і на вивчення конкретно-історичних питань, пов’язаних з історією Галичини воєнно-революційної доби 1914–1919 рр.

Належність до державницького табору нерадянської історіографії 1920–1980-х років ідентифікувалася не за методологічними чи теоретико-концептуальними підходами, а за ідейно-політичними ознаками, що дає підстави для його поділу на консервативну, націоналістичну, національно-демократичну течії. Оригінальне, хоча подекуди дискусійне, історіософське осмислення поглядів “галицьких консерваторів” (С. Томашівський, В. Кучабський, І. Кривецький, І. Крип’якевич, О. Назарук) та “націоналістів” (С. Рудницький, О. Бочковський, В. Старосольський, С. Дністрянский) на роль і місце Галичини в історії України запропонував В. Потульніцький [31, с. 396–409]. Зрештою, між ученими довгий час триває дискусія щодо впливу державницького напрямку на українську історичну науку. Одні вважають, що він був обмеженим (І. Лисяк-Рудницький, Б. Крупницький), інші наголошують на “виняткових впливах”, особливо на українську історіографію 1920–1930-х років [44, с. 307]. Констатуючи збереження державницьких традицій в українській зарубіжній історіографії другої половини ХХ ст., необхідно зауважити, що попередню ідею спадковості (княжа – козацько-гетьманська – модерна держава) заступила ідея дисконтинуїтету української історії, яка побутувала в термінах “неісторична”, “неповна”, “незавершена” нація [43, с. 12–15]. Це сприяло збереженню її національної спрямованості, але водночас обмежувало проблемно-тематичний та жанровий діапазон наукової творчості.

Загалом феномен української зарубіжної історіографії потребує окремого комплексного дослідження, яке б спростувало побутуючі навколо неї стереотипи (приміром, варто предметніше з’ясувати поширену тезу про “цілковиту відсутність” для діаспорних істориків доступу до першоджерел), прояснило вплив різних обставин на характер і результати наукових студій тощо.

До специфічних феноменів історієписання слід віднести радянську історіографію, що представила чи не найменший здобуток із означеної проблеми, оскільки вона не належала до пріоритетних напрямів дослідницької діяльності. Здолавши етап гострої критики першої половини 1990-х років, сучасні вітчизняні вчені перейшли до виважених, поміркованих оцінок радянської історичної спадщини [36; 14, с. 231–261], методологічного й історіософського осмислення її природи [10], ґрунтовної полеміки щодо наукового апарату, періодизації, характерних рис радянської історичної науки [30] тощо.

Нам також важко погодитися з тими сучасними вченими, які українську радянську історіографію характеризують як період “суцільної темряви”, коли в діяльності українських істориків “звичайними явищами” стали “поверховість і легковажність, зниження вимог до себе і малокомпетентність, дилетантство і безвідповідальність, пристосуванство і нахил до зовнішнього блиску, поклоніння штампам і стереотипам” (Я. Дашкевич). Вважаємо за невдячну справу піддавати суворій науково-критичній експертизі існуючу під пресом ідеологічної машини історіографію, тому, не звинувачуючи її представників у відомих недоречностях, воліємо відшукувати, узагальнювати їх оригінальний доробок, який, попри часові нашарування, відбиває поступ української історичної думки. Утім, такий підхід не означає відмови від її виваженого аналізу.

Так, стверджуємо, що прикметною позитивною рисою доробку радянських дослідників, зокрема у 1970–1980-х років стало нарощування джерельної бази, яка поповнювалася документами не лише з архівосховищ УРСР й СРСР, а й закордонних, переважно польських, установ. Учені були ознайомлені з розробками іноземних колег із країн соцтабору, а також західноукраїнських авторів міжвоєнного періоду, який не тільки слугував предметом критики “буржуазних націоналістів”, а й використовувався як інформативне історичне джерело. Попри переважання нарративізму, описовості, цитатно-ілюстративного викладу матеріалу, простежуємо прагнення до цікавих узагальнень на основі опрацювання значного масиву емпіричного матеріалу. Формулювалися аналітичні положення і висновки щодо внутрішнього й зовнішнього становища та перспектив боротьби українців Галичини за своє національне, соціальне визволення.

Окреслені риси і тенденції притаманні працям О. Карпенка, С. Макаруча, Ю. Сливки, І. Васюти та інших дослідників. Історико-біографічні праці про плеяду істориків, які довели, що і за умов радянської дійсності можна було залишатися справжніми науковцями, залишаються

актуальними для сучасної історіографії, хоча окремі плідні кроки у цьому напрямі вже зроблено [41; 16]. Говорячи про складну, делікатну з морально-етичних міркувань проблему становища і поведінки вчених-істориків за умов радянської дійсності, висловимо кілька міркувань стосовно їх “співіснування” і ставлення до офіційних ідеологічних доктрин. По-перше, зберігався неписаний закон визнання обмеженого кола авторитетів, які “монополізували” розробку певних конкретно-історичних тем, визначаючи (диктуючи) контури і перспективи їх вивчення. По-друге, історики допускали певні форми компромісу, полярні точки якого коливалися від удаваного визнання чи нейтралітету щодо офіційного доктринерства до намагань відкрито висловлювати свої погляди, як у випадку з О. Карпенком [21].

Ще одна принципова, на нашу думку, заувага. В сучасній історіографії подекуди зберігається витворений на початку 1990-х років стереотип протиставлення “наскрізь заідеологізованої” радянської історіографії діаспорній. Насправді ця риса властива їм обом: ідейна заангажованість зумовлювалася протистоянням двох політичних систем; дух конфронтаційності знижував наукову вартість праць, а надмірна заполітизованість призводила до односторонніх оцінок і висновків. Однак серед науковців молодшої генерації діаспори поступово переважило розуміння необхідності толерантного ставлення і творчого використання всієї історичної спадщини.

Процеси горбачовської “перебудови” і “гласності” викликали якісно нову ситуацію в історичній науці України. Своєрідним перехідним етапом від зламу старих стереотипів до формування осучасненого образу минулого у пострадянській історіографії став кінець 1980-х – початок 1990-х років. Його зміст і тенденції розвитку вже досліджувалися вітчизняними і зарубіжними вченими [6; 22; 28; 40], що дозволяє зосередитися на з’ясуванні того, як поліваріантність інтерпретацій історичного процесу, переоцінки традиційних підходів та чергової концептуалізації української історії позначилася на вивченні означеної нами проблеми дослідження.

Швидка руйнація старих стереотипів та втрата усталених методологічних канонів і орієнтирів зумовили “раптове загострення” кризових явищ в українській історіографії, що, у свою чергу, ускладнило проведення наукових досліджень. Згодом цю ситуацію визначатимуть і як початок “ренесансу” історичної науки в Україні, коли на тлі критики радянської історіографії розгорталася нагромадження “нових” фактів, реабілітація “незаслужено забутих” імен, переосмислення знакових і актуальних проблем історичного минулого. Важливу роль у заповненні такого “історіографічного вакууму” відіграла різножанрова діаспорна література, яка бурхливим потоком полинула в Україну, стаючи чи не головним “першоджерелом” продукування компілятивних праць. Поряд з цим розпочалося як перевидання класичних робіт з української історії, так і публікація різного роду маловартісних текстів. Все це дало потужний, але неоднозначний імпульс розвитку історіографічного процесу в першій половині 1990-х років та вповні проявилось у вивченні проблем, пов’язаних із даною темою. Такі суперечливі процеси переосмислення породжували нові стереотипи та національно-патріотичний пафос, що не завжди наближало до відновлення історизму і об’єктивності наукових оцінок.

Стан і перспективи розвитку організаційно-інституціонального ландшафту української історіографії, що передусім визначається кадровими ресурсами та специфікою й результативністю функціонування наукових установ, предметно аналізувалися авторитетними вченими [19; 8; 13]. Зміни у цій царині неоднозначно, але загалом позитивно позначилися на вивченні історії Галичини воєнно-революційної доби. Збереглася ситуація попередніх десятиріч, коли науковці провідних академічних установ Києва і Східної України майже не проводили спеціальних досліджень з означеної проблеми, що якоюсь мірою компенсували синтези, які пропонували концептуальне осмислення і визначення її ролі та місця в українській історії ХХ ст.

Напрацювання Інституту історії України НАНУ (директор – академік НАН України В. Смолій) – головного центра і координатора історичної науки – великою мірою визначає стратегічний поступ і перспективи розвитку вітчизняної історіографії. Про це свідчать бібліографічні видання та аналітичні публікації [3; 32; 33], зокрема і в “Українському історичному журналі” – центральному фаховому науковому часописі України. Фундаментальні розробки співробітників інституту, відомих учених С. Білоконя, В. Верстюка, С. Віднянського,

Г. Касьянова, С. Кульчицького, О. Лисенка, О. Ресента, О. Рубльова, Ю. Пінчука, В. Смоля, Р. Пирога, О. Удада та інших, з новітньої і регіональної історії України, історіографії, спеціальних історичних дисциплін, історичного краєзнавства визначають систему координат вивчення Першої світової війни та наступних революційних подій в Україні, зокрема й у Галичині. Про це, для прикладу, яскраво свідчать такі знакові видання, як “Українські визвольні змагання 1917–1921 рр.” [35], що вийшло окремим томом у серії “Україна крізь віки”, відзначеній Державною премією України в галузі науки і техніки, та багато інших.

Це ж стосується і доробку науковців окремих структурних підрозділів Інституту історії України НАНУ. З-поміж них відзначимо напрацювання відділу історії України ХІХ – початку ХХ століть (керівник – член-кореспондент НАНУ О. Ресент). Його співробітники активно й плідно розробляють проблематику Першої світової війни та України (науково-дослідний проект “Велика війна і Україна”), національної соборності (науково-методологічний проект “Україна соборна”), оприлюднюючи результати своїх досліджень як в “Українському історичному журналі”, окремих монографіях і статтях, аналіз яких буде запропоновано далі, так і в започаткованому відділом періодичному виданні “Проблеми історії України ХІХ – початку ХХ ст.”.

Значним є доробок співробітників відділу історії Української революції 1917–1921 рр. (керівник Р. Пиріг). В їх полі зору – аналіз основних тенденцій розвитку української державності, характеристика соціально-політичних сил на різних етапах української революції, процеси боротьби за владу, відносини держави й армії, зовнішньополітичні аспекти діяльності українських урядів, національно-культурний рух та ін. Реальними і вагомими результатами діяльності відділу, на нашу думку, окрім опублікованих збірників документів і матеріалів, монографій, аналіз яких буде запропоновано окремо, є створення сучасної концепції історії Української революції.

Окремо слід відзначити напрацювання співробітників відділів української історіографії, а також спеціальних галузей історичної науки та електронних інформаційних ресурсів. Ними запропоновано високоартісні розробки з проблеми розвитку української історіографії у ХХ – на початку ХХІ ст. Фаховий збірник “Історіографічні дослідження в Україні”, що з 1997 р. видається під патронатом відділу, істотно впливає на розвиток цієї наукової галузі.

Сучасний стан дослідження історії Галичини за воєнно-революційної доби 1914–1919 рр. важко уявити без потужного здобутку Інституту політичних і етнонаціональних досліджень НАН України імені І. Ф. Кураса. Йдеться про праці теоретико-методологічного характеру з історії українських партій і суспільно-політичної думки (Ю. Левенець, І. Курас, В. Категоренко, В. Перевезій, Ю. Шаповал, Л. Шкляр), напрацювання в галузі етнополітичних й етнонаціональних відносин (Л. Нагорна, М. Панчук, І. Погребинська, О. Рафальський та ін.), розробки з проблем Першої світової війни, Української революції, соборності, історіографії, історичної регіоналістики (Т. Бевз, І. Гошуляк, О. Красівський, В. Кривошея, В. Солдатенко, В. Яремчук та ін.) тощо. Поряд із великою кількістю різновидових одноосібних і колективних праць з означеного кола проблем [4] співробітники інституту проводять цілеспрямовану координаційну роботу з консолідації наукового потенціалу України. Цьому слугують також періодичні видання, зокрема й “Наукові записки”.

Хоча історія Галичини, у т. ч. й за досліджуваного періоду, не була пріоритетом наукової діяльності Інституту археографії та джерелознавства ім. М. Грушевського НАНУ, напрацювання його співробітників має виняткове значення для нашої роботи. Йдеться передусім про фундаментальні розробки теоретико-методологічних засад історіографії та джерелознавства, публікації джерел з історії України, видання творчої спадщини визначних учених і громадсько-політичних діячів України, праці про діяльність культурологічних установ тощо. Виконуючи функцію провідного осередку з підготовки кадрів у галузі історіографії і джерелознавства, інститут також випускає десятки серійних видань та наукових збірників, з-поміж яких виокремимо “Український археографічний щорічник” (з 1992 р.), в якому публікуються нові документальні матеріали з історії України ХХ ст.

Попри незаперечний вплив інтелектуального середовища столиці, у силу об’єктивних суспільних і наукових чинників визначальний внесок у дослідження нашої теми все-таки зробили наукові осередки західного регіону України. З-поміж них безумовна першість належить

львівським історикам, які успадкували високий дух науки від шкіл М. Грушевського та І. Крип'якевича. Чимало з них є співробітниками Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, становлення і розвиток якого пов'язані з іменами І. Крип'якевича, М. Возняка, Я. Дашкевича, О. Карпенка, М. Кравця, М. Герасименка, Г. Ковальчака, Я. Ісаєвича, Ю. Сливки, І. Патера, М. Литвина, К. Науменка, Б. Якимовича та інших знаних учених, котрі досліджували історію Галичини першої третини ХХ ст. Як за радянського періоду, так і в роки незалежності одним з пріоритетних напрямів наукових досліджень інституту є вивчення суспільно-політичних і національно-визвольних рухів на західноукраїнських землях у контексті загальноукраїнських та європейських політичних, соціально-економічних, культурних, етноконфесійних процесів. Їх результати відображають відомі серійні видання “З історії західноукраїнських земель” (1950–1960-ті роки), сучасний (з 1992 р.) друкований орган “Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність” та масив публікацій різних періодів [11; 12; 29].

Окремо слід відзначити наукові напрацювання вчених факультетів й інститутів історичного профілю, дослідницьких підрозділів вищих навчальних закладів. Крізь призму нашої наукової проблематики надбання вчених Київського національного університету ім. Т. Г. Шевченка викликає зацікавлення передусім у галузі історіографії (Я. Калакура, В. Капелюшний та ін.). Історикам Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича належить пріоритет у буковинознавстві; вони істотно просунулися у дослідженні політичної історії доби Першої світової війни (В. Ботушанський, В. Добржанський, Л. Карпо, Ю. Макар, С. Попик, В. Фісанов та ін.). У Тернопільському національному педагогічному університеті ім. В. Гнатюка під проводом М. Алексієвця формується школа української історичної біографістики, з її кола вийшла низка ґрунтовних праць про визначних учених і громадсько-політичних діячів, чия життєдіяльність у науковому чи суспільному відношенні пов'язана з історією Галичини першої третини ХХ ст. Національно-визвольний рух краю у зазначений період активно вивчають дрогибицькі історики І. Думинець, М. Сеньків та ін.

На окрему увагу заслуговує доробок ще двох національних університетів – Львівського ім. І. Франка та Прикарпатського ім. В. Стефаника, які у першому випадку уособлюють збереження і поглиблення наукової традиції з вивчення політичної історії Галичини ХХ ст., а у другому – динамічне нарощування потенціалу досліджень, пов'язаних з цією проблематикою. Львівські історики старшої генерації, передаючи свій досвід молодшим колегам, продовжують плідну роботу над вивченням широкого кола проблем із суспільно-політичної історії Галичини першої чверті ХХ ст., пропонують історіографічні розробки з цієї проблеми (С. Макарчук, І. Васюта, Л. Зашкільняк, К. Кондратюк, М. Мудрий, О. Павлишин, О. Сухий та ін.). Дедалі помітнішим неординарним явищем наукового життя України стає існуючий при Львівському університеті Інститут історичних досліджень, який під проводом Я. Грицака розробляє концепцію модерної історії України [7], чому слугує його орган – “Україна модерна”.

Схожі тенденції простежуються у середовищі істориків Прикарпатського університету (М. Генік, О. Жерноклеєв, О. Карпенко, М. Кугутяк, В. Марчук, І. Монолатій, Б. Савчук, В. Великочий та ін.), які за останнє десятиріччя представили помітний науковий здобуток з історії ЗУНР, суспільно-політичних рухів Галичини, а також у галузях археографістики, регіоналістики тощо.

Потрібно відзначити продуктивну діяльність з формування наукових кадрів та розвитку воєнно-історичних студій Львівського військового інституту ім. гетьмана П. Сагайдачного Національного університету “Львівська політехніка”, який зі своїм “Військово-науковим вісником” посідає помітне місце у формуванні військової історичної науки в Україні.

Слід мати на увазі, що, крім названих установ й осередків, значна частина вчених працює в інших столичних та регіональних наукових і навчальних закладах. Поряд з істориками вагомий внесок у вивчення комплексу проблем, пов'язаних з розвитком Галичини за воєнно-революційної доби 1914–1919 рр., роблять фахівці з інших галузей знань – правознавці, політологи, культурологи, соціологи, педагоги, географи та ін.

Беручи до уваги запропоновані вченими оригінальні типології і класифікації кадрового потенціалу України на основі їх вікової градації, характеру наукової продукції, прихильності до

теоретико-методологічних, ідейних напрямів і течій [9, с. 54–57; 38, с. 96–97], відзначимо той факт, що зміна поколінь у дослідженні історії Галичини воєнно-революційного періоду 1914–1919 рр. відбулася у неконфронтаційному органічному руслі, що забезпечує спадковість і поступальність історіографічного процесу. Провідну роль у відновленні досліджень з історії ЗУНР відігравали представники старшої генерації, які одностайно сприйняли нову державницьку парадигму, позбавляючись при цьому інерційного мислення. З кінця 1990-х років посилюється роль у її вивченні молодих науковців, чиє становлення почалося за часів “перебудови”, чимало з них здобули освіту за кордоном. Не “зраджуючи”, як і їхні старші колеги, засадам позитивізму, вони активніше орієнтуються на західну методологію, намагаючись пристосувати, адаптувати її теоретико-методологічні засади до вивчення української історії. Схожі процеси супроводжували розвиток досліджень з історії суспільно-політичного руху Галичини за доби Першої світової війни, однак у цьому випадку молоді науковці активніше долучилися до розробки цієї теми.

Отже, у ХХ ст. українська історіографія пройшла складний, бурхливий і суперечливий шлях розвитку, що відповідним чином позначилося на характері та результатах наукових зусиль у сфері вивчення суспільно-політичних процесів у Галичині в 1914–1919 рр. Базову основу для аналізу наукової літератури з цієї теми дає вироблення прийнятного розуміння суті й змісту понять “українська історіографія”, “регіональна історіографія” та понятійно-категоріального апарату вітчизняної історичної науки загалом. Попри деяку дискусійність, умовність, вважаємо, що науково обґрунтовані історичний та історіографічний хронологічні рівні нашого дослідження відповідають реаліям суспільного становища Галичини та особливостям розвитку української історичної науки.

Зміст, особливості, динаміку нагромадження наукових знань про суспільно-політичні процеси у Галичині за воєнно-революційної доби визначали такі головні фактори, як українська історіографічна традиція, західні науково-методологічні віяння та ідеологічні установки й світоглядні уподобання, зумовлені панівними державними режимами, впливами українських партійно-політичних угруповань, особистісним світобаченням дослідників тощо. Це визначило періодизацію історіографічного процесу даної дослідної теми та поділ істориків на відповідні групи. Градація на західноукраїнську історіографію міжвоєнного періоду, історіографію українського зарубіжжя (емігрантсько-діаспорну) 1920–1990-х років, радянську 1920–1980-х років, сучасну вітчизняну (з 1991 р.), попри певну умовність і недосконалість, відображає як поступальність і тяглість процесу її осмислення, так і неповторне змістове наповнення кожного з означених концептуально-хронологічних блоків.

Вказані історіографічні сегменти не відзначаються внутрішньою цілісністю: під впливом різних чинників вони проходили свою складну еволюцію, що проявлялося у більш чи менш глибоких змінах. Це позначалося на формуванні головних історіографічних напрямів – радянського та особливо державницького, всередині якого нуртували консервативна, націоналістична, інші ідейні течії. Вплив інституціональної складової на історіографію досліджуваної теми проявився в існуванні численних наукових і громадських установ різного профілю і підпорядкування. Поряд з фаховими істориками вагомий внесок в осмислення комплексу пов’язаних з нею проблем здійснили дослідники-мемуаристи та представники інших галузей знань.

Важливою рисою української історіографії суспільно-політичних процесів у Галичині 1914–1919 рр. стало те, що до кінця 1980-х років на процес їх осмислення суттєво вплинули не стільки теоретико-методологічні пошуки, в яких пануючою засадою залишався позитивізм, скільки обставини ідейно-політичного характеру, які передусім і спонукали до дискурсу навколо різних наукових проблем. При цьому безоглядно пануючою парадигмою залишався україноцентризм, який виріс з романтичної історіографії попередньої доби й адаптувався до нових віянь часу та суспільних викликів. На тлі дискурсу про “кризові явища” у сучасній вітчизняній історіографії в її межах зроблено якісно новий поступ вивчення всього комплексу проблем, пов’язаних із нашою темою. Долаючи стереотипи й інертність впливів попередніх періодів, сучасні історики пропонують нові методологічні підходи й теоретичні моделі інтерпретації емпіричного матеріалу та прагнуть, спираючись на традиції української історіографії та постмодерністські виклики

західної історичної науки, переосмислити складний і суперечливий феномен суспільно-політичних процесів у Галичині за воєнно-революційної доби 1914–1919 рр.

Список використаних джерел

1. *Аркуша О.* Русофілство в Галичині в середині XIX – на початку XX ст.: генеза, етапи розвитку, світогляд / О. Аркуша, М. Мудрий // Вісник Львівського університету. Серія історична. – Львів, 1999. – Вип. 34. – С. 231–268.
2. *Бібліографія* к “Терезин и Талергоф” В.В. Ваврика / [електронний ресурс] / сост. Р. Д. Минович. – Режим доступа : <http://ua.mrezha.ru/liter.htm>.
3. *Бібліографія* основних видань Інституту історії НАН України 1936–2001 / уклад.: І. С. Азарх, Л. Я. Муха; відп. ред. С. В. Кульчицький. – К., 2002. – 256 с.
4. *Бібліографія* праць співробітників інституту 1991–2001 рр. / НАН України; Ін-т політ. і етнонац. досліджень / гол. ред. І. Ф. Курас. – К., 2002. – 144 с.
5. *Ваврик В.* Справка о русском движении в Галичине сь библиографией за 1929 годъ / В. Ваврик. – Львовъ: Типография Ставропігеевского Ин-та, 1933. – 48 с.
6. *Величенко С.* Перебудова та минуле неросійських народів / С. Величенко // Український історичний журнал. – 1992. – № 1. – С. 96–105.
7. *Грицак Я.* Інавгураційна доповідь на відкриття Інституту історичних досліджень Львівського державного університету ім. Івана Франка (29 січня 1993 р.) / Я. Грицак // Україна модерна. – Львів, 1996. – С. 9–15.
8. *Грицак Я.* Українська історіографія. 1991–2001: десятиліття змін / Я. Грицак // Україна модерна. – К.; Львів: Критика, 2005. – Ч. 9. – С. 43–67.
9. *Дашкевич Я.* Дорогами української Клію. Про становище історичної науки в Україні / Я. Дашкевич // Україна в минулому. – К.; Львів, 1996. – Вип. 8. – С. 54–61.
10. *Зашкільняк Л. О.* Міжнародна наукова конференція у Львові “Виклики сучасної історіографії: світовий та український контексти” / Л. О. Зашкільняк, Р. Б. Сирота // Український історичний журнал. – 2002. – № 2. – С. 152–153.
11. *Інститут* українознавства ім. І. Крип’якевича Національної академії наук України. Бібліографія праць наукових співробітників. 1990–2001 / відп. ред. Я. Ісаєвич. – Львів, 2001. – 444 с.
12. *Ісаєвич Я. Д.* Сторінки історії. Інститут українознавства ім. І. Крип’якевича НАНУ / Я. Д. Ісаєвич // Український історичний журнал. – 2002. – № 4. – С. 3–25.
13. *Ісаєвич Я.* Українська історична наука: організаційна структура і міжнародні контакти / Я. Ісаєвич // Українська історіографія на злами XX і XXI століть: здобутки і проблеми: [кол. монографія] / [за ред. Леоніда Зашкільняка]. – Львів: Львівський нац. ун-т ім. Івана Франка, 2004. – С. 7–23.
14. *Калакура Я. С.* Українська історіографія: курс лекцій / Я. Калакура. – К.: Генеза, 2004. – 496 с.
15. *Калина В.* Українсько-польська війна / В. Калина // Українська Галицька Армія: м-ли до історії. – Вінніпег: Вид-во Д. Микитюка, 1958. – С. 391–423.
16. *Карпенко О.* З історії Західно-Української Народної Республіки. (До 85-річчя з дня народження професора О. Ю. Карпенка) / за заг. ред. М. Кугутяка; О. Карпенко. – Івано-Франківськ: Прикарп. нац. ун-т ім. Василя Стефаника, 2006. – 494 с.
17. *Киричук О.* Львівський Ставропігійський інститут у громадському житті Галичини другої половини XIX – початку XX століття / О. Киричук. – Львів, 2001. – 186 с.
18. *Кондратюк К.* Українське національне відродження в Галичині. XIX – початок XX ст. / К. Кондратюк, В. Мандзяк // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – Львів, 2001. – Вип. 9. – С. 566–573.
19. *Кравченко С.* Чи має Україна істориків? / С. Кравченко // Критика. – 2001. – № 4. – С. 18–19.
20. *Крупницький Б.* Історіознавчі проблеми історії України: зб. статей / Б. Крупницький. – Мюнхен: УВУ, 1959. – 228 с.
21. *Кугутяк М.* Він повертає українській історії її справжнє обличчя. До 85-річчя з дня народження професора Олександра Карпенка / М. Кугутяк // Карпенко Олександр. З історії Західно-Української Народної Республіки. (До 85-річчя з дня народження професора О. Ю. Карпенка) / за заг. ред. М. Кугутяка. – Івано-Франківськ: Прикарп. нац. ун-т ім. Василя Стефаника, 2006. – С. 5–11.
22. *Кульчицький С.* Українська історія як знаряддя легітимізації пострадянського політичного устрою наприкінці 80-х років / С. Кульчицький // Історія та історіографія в Європі. – 2004. – Вип. 3. – С. 101–106.
23. *Маковський В. Гмінд.* Табор українських збігців і виселенців у часі Першої світової війни 1914–1918. Спогади зперед 20-ти літ / В. Маковський. – Львів: Діло, 1935. – 301 с.
24. *Масненко В.* Історична думка та націотворення в Україні (кінець XIX – перша половина XX століття) / В. Масненко. – Київ; Черкаси: Відлуння-Плюс, 2001. – 440 с.
25. *Матюшенко Л. І.* Галицьке москвофілство міжвоєнного періоду: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук: спец. 07.00.01 “Історія України” / Л. І. Матюшенко. – Львів, 2007. – 18 с.
26. *Мудрий М.* Галицьке русофілство в сучасній історіографії: стан і перспективи дослідження / М. Мудрий // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – Львів, 2001. – Вип. 9: Ювілейний зб. на пошану Феодосія Стебля / НАН України, Ін-т українознавства ім. І. Крип’якевича. – С. 256–280.
27. *Оглобин О.* Українська історіографія. 1917–1956 / О. Оглобин; пер. з англ.; підгот. до друку І. Верба, О. Юркова. – К., 2003. – 237 с.
28. *Орлов И.* Современная российская историография: смена научной парадигмы? / И. Орлов // Харківський історіографічний збірник. – К.: Вид-во НУА, 2006. – С. 15–21.
29. *Петегирич В. М.* Інститут українознавства ім. І. Крип’якевича НАН України / В. М. Петегирич // Енциклопедія історії України: в 5 т. / редкол.: В. А. Смолій (голова) [та ін.]. – К.: Наук. думка, 2005. – Т. 3: Е–Й. – С. 500–501.
30. *Портнов А.* Українська радянська історіографія: до постановки проблеми / А. Портнов // Сучасність. – 2000. – № 6. – С. 112–116.
31. *Потульніцький В. А.* Україна і всесвітня історія. Історіографія світової та української історії XVII–XX століть / В. А. Потульніцький. – К.: Либідь, 2002. – 480 с.
32. *Реєнт О. П.* Видання Інституту історії України НАНУ / О. П. Реєнт, О. П. Лисенко // Український історичний журнал. – 1998. – № 2. – С. 55–76.
33. *Реєнт О. П.* Огляд видань Інституту історії НАН України за останнє 10-річчя / О. П. Реєнт, О. П. Лисенко // Історичні зошити. – К., 1997. – 110 с.
34. *Розмериця (Лебедєва) Ю. О.* Державницький погляд Д. Дорошенка на українську історію / Ю. О. Розмериця // Вісник академії праці і соціальних відносин Федерації профспілок України. – 2007. – № 1. – С. 227–233.
35. *Рубльов О. С.* Українські визвольні змагання 1917–1921 рр. / О. С. Рубльов, О. П. Реєнт. – К.: Альтернативи, 1999. – 320 с.
36. *Сливка Ю.* Етапи та головні напрями дослідження ЗУНР в українській історіографії / Ю. Сливка // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – Львів, 2000. – Вип. 6. – С. 3–9.
37. *Сухий О.* Від русофілства до москвофілства (російський чинник у громадській думці та суспільно-політичному житті галицьких українців у XIX столітті) / О. Сухий. – Львів: Львів. нац. ун-т ім. І. Франка, 2003. – 498 с.
38. *Сухий О.* Історіографічні дослідження / О. Сухий // Українська історіографія на злами XX і XXI століть: здобутки і проблеми: [кол. монографія] / за ред. Леоніда Зашкільняка. – Львів: Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка, 2004. – С. 95–106.
39. *Сухий О.* Москвофілство в Галичині: історія проблеми // Москвофілство: док. і м-ли / О. Сухий. – Львів: Видавн. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2001. – С. 3–66.
40. *Тарасов В. В.* Роль публіцистики у вивченні “білих плям” української історії. 1989–1991 рр.: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук: спец. 07.00.06 “Історіографія, джерелознавство та спец. іст. дисципліни” / В. В. Тарасов. – Дніпропетровськ, 2008. – 19 с.
41. *Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність: зб. на пошану проф. Юрія Сливки.* – Львів: НАН України, Ін-т українознавства ім. І. Крип’якевича, 2000. – Вип. 7. – 602 с.
42. *Шлемкевич М.* 1917–20 роки й українське суспільство / М. Шлемкевич // Сучасність. – 1971. – № 5. – С. 87–99.
43. *Ясь О. В.* Державницька традиція в українській зарубіжній історичній науці 1945–1991 рр.: автореф. дис. на здобуття

наук. ступеня канд. іст. наук : спец. 07.00.06 “Історіографія, джерелознавство та спец. іст. дисципліни” / О. В. Ясь. – К., 2000. – 19 с. 44. Ясь О. Державницький напрям української історіографії та його інтелектуальна спадщина / О. Ясь // Історіографічні дослідження в Україні : наук. зб. – К., 1999. – Вип. 7. – С. 286–313. 45. Ясь О. Персональна бібліографія істориків діаспори / О. Ясь // Бібліотечний вісник. – 1996. – № 2. – С. 10–16.

Владимир Великочий

УКРАИНСКАЯ ИСТОРИОГРАФИЯ ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКИХ ПРОЦЕССОВ В ГАЛИЦИИ 1914–1919 ГГ.: ОБЩИЕ ШТРИХИ К КОЛЛЕКТИВНОМУ ПОРТРЕТУ

В статье делается попытка историографического анализа и общей характеристики работ отечественных и зарубежных украинских ученых по проблеме общественно-политического, национально-культурного, этногосударствотворческого развития, межконфессиональных и межрелигиозных отношений в Галиции в период Первой мировой войны и Украинской революции 1917–1920 гг., определяются основные достижения и перспективы дальнейшего изучения научной проблемы.

Ключевые слова: общественно-политические процессы, историографические источники, методология исторического исследования, украинская историография, Галиция, Первая мировая война, теоретико-методологические парадигмы.

Volodymyr Velykochyy

UKRAINIAN HISTORIOGRAPHY OF SOCIAL AND POLITICAL PROCESSES IN GALYCHYNA 1914–1919 BIENNIUM: THE GENERAL LINES OF A COLLECTIVE PORTRAIT

In the article is given a short to do the historiography analyze and general characteristic of works of the domestic and foreign Ukrainian scientists on the problems of the social and political, national and cultural, ethnic development, interconfessional relations in Galychyna during the period of the First world war and Ukrainian revolution of 1917–1920, basic achievements and prospects of subsequent study of scientific problem are determined.

Key words: social and political processes, historiography sources, methodology of historical research, Ukrainian historiography, Galychyna, First world war, theoretical and methodological paradigms.